

Editörden

N. Yasemin YALIM^a

Ülkemizin hızlı değişen gündemi biyoetik alanında çalışan bizleri pek çok etik sorunla karşı karşıya getiriyor. Bir editör olarak yazacağım yazıyı tek konuyla sınırlama lüksünden mahrum eden yoğun sorunların varlığına sevinmenin mi, üzülmeyenin mi daha doğru olacağı ikilemiyle karşı karşıya kalmak, yaşamın ironik yapısına güzel bir örnek olsa gerek. Bu girişten de anlaşıldığı gibi, bir önceki sayıdan bu yana gündemden gelip geçen ve gelip de geçemeyen konuların küçük bir özetini sizlerle paylaşmak niyetindeyim.

Herhalde 2014 yazının en hararetli konusu Cumhurbaşkanlığı seçimleri idi. Bir yandan iyi vatandaşlığın tanımı üzerine yoğun bir tartışma, öte yandan propaganda etiği boyutunda laboratuvar niteliğinde bir deneyim yaşadık. Ülkemizde siyaset etiği anlamında yeterli akademik çalışma bulunmadığından ve konu biyoetik alanını ancak dolaylı olarak ilgilendirdiğinden alanımızda fazlaca yansımaya olmayan bu sürecin belki de bizi en çok ilgilendiren sonucu, Atatürk'ün topluma emaneti olan Atatürk Orman Çiftliği arazisi üzerinde önce Başbakanlık olarak tasarlanan, sonunda Cumhurbaşkanlığı yerleşkesine dönüşen, adı konusunda dil felsefecilerini uğraştırabilecek epey bir tartışma bulunan yapılar bütününe, Ankara'nın doğal, coğrafi, tarihsel, kültürel, çevresel, ekonomik ve mimari yapısı ve değerleri üzerine etkileri oldu. Bu konuda henüz elimize biyoetik açısından konuyu ele alan çalışmalar ulaşmamış olmakla birlikte, ortaya çıkan sorunların alanımızda çalışanların ilgisini hak ettiğini belirtmek isterim.

Peş peşe yaşanan iş kazaları ve bu kazalara yönelik suçlama ve savunmalar, alanımızı doğrudan ilgilendiren bir gündem oluşturdu. Özellikle çok sayıda maden işçisinin hayatına mal olan kazalar ile yoksulluk ve işsizlik arasındaki ilişki, bu ilişkinin tarım ve çevre etiği ile olan bağlantısı, derneğimizin ve dergimizin bu konularla daha yakından ilgilenme kararının ne kadar yerinde olduğunu ortaya koydu. 17 mevsimlik tarım işçisinin hayatını kaybettiği trafik kazası ise, çoğunluğunu kadın ve çocukların oluşturduğu, en ağır şartlarda en düşük ücretle ve hiçbir sosyal güvenceye sahip olmadan çalışan gezici tarım işçileri sorununu yeterince ve etkili biçimde çalışmadığımızı bir kez daha hepimize hatırlattı. Ülkemizde insanın anlamı ve değeri konusunda önemli düşünelere de yol açan bu olayların insan ve çalışan hakları alanında bir dönüm noktası olması beklenmelidir. Kuşkusuz bu süreçte biyoetik alanında çalışanların katkıları da belirleyici olacaktır.

Konu tarım ve çevre etiği iken hemen akla gelen bir başka sorun, Validebağ Korusu'nun imara açılmasıyla başlayan, Soma Yırca'da 6000 zeytin ağacının kesilmesiyle ve yerel halkın bu süreçteki direnişiyle daha üst bir noktaya taşınan olayların etik boyutu oldu. Bir yetkilinin oldukça veciz bir biçimde ve etik açıdan ilkel düşünme aşamasına kullanışlı bir örnek oluşturacak şekilde açıkladığı gibi "zeytini bakkaldan alabilirsiniz, ama enerjiyi alamazsınız" argümanının biyoetikçilerin yakın ilgisine ve analizine gerek duyduğu açıktır.

Ülkemizin güneydoğusunda süre giden sınırötesi silahlı çatışmaların toplumumuza, sağlık sistemimize ve değerlerimize yansımaları, başta tıp etiği olmak üzere, biyoetik alanında yeni bir çalışma alanı açmış bulunuyor. Gelecek sayılarımızdan birinde bu konuyu bir tema olarak işlemeyi planlamaktayız. Sığınmacı kavramının ne'liğinden, değişen olağanüstü durumlarda hekimlik ilkelerine kadar çok boyutlu bir etik

^a Prof. Dr., Türkiye Biyoetik Dergisi Editörü

ikilemler yumağıyla karşı karşıya olduğumuz ve sorunları doğuran bu sürecin mevcut yaklaşımlar göz önüne alındığında uzun erimli olacağı kuşkusuz. Bu konuda kuramsal çalışmaların yanında ve belki de daha acil olarak niteliksel ve niceliksel bilimsel araştırmalara gerek duyulmaktadır.

Büyük olasılıkla birçok başka sorunun eksik kaldığı bu yazının kaleme alındığı sırada gündemimizdeki son iki konu, yeni yayınlanan “Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Yönetmeliği” ile “Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığı”nın kurulmasıdır. Her iki konuyla ilgili tartışmalar sürmektedir. Henüz alanımızda bu konulara ilişkin yapılan çalışmalar bilimsel makaleler olarak dergimize ulaşmamıştır; gelecek sayılarımızda bu konularda da tartışacağımızı öngörmekteyiz.

Yukarıda değindiğimiz konular ülkemizde biyoetik ve tıp etiği alanında ne denli yakıcı değer sorunları bulunduğu açık kanıtıdır. Ancak alanımızın genç bir alan olması, bu alanda çalışanların, özellikle akademisyenlerin ağır bir ders ve işyükü altında bulunması, bu önemli sorunları değerlendirme, tepki verme süremizi olumsuz yönde etkilemektedir. Biyoetiğin ve tıp etiğinin klasik konuları, tekrar niteliğinde çalışmalarla yeniden ve yeniden ele alınırken, ülkemizin güncel sorunlarına ve değersel evrenine katkıda bulunacak çalışmalara belki maddi kaynak, belki zaman yokluğundan, belki de başka kaygılarla yeterince düşünsel emek harcanmamaktadır. Bu eksikliğin giderilmesinde TJOB bir tartışma ortamı olarak katkıda bulunmak kararlılığındadır. Bu yaklaşımımızın gelecek sayılarda daha belirgin biçimde ortaya çıkacağını düşünüyor; bu konudaki katkılarınızı bekliyoruz.

Son olarak, herşeyin hep olumsuz olmadığını kanıtlayan bir gelişmeyi de sizlerle paylaşmayı keyifli bir görev addetmekteyim. Yaz sayımızın Editörden bölümünde alanımızın bilimselleşme sürecinde geriye adım niteliğinde olduğunu vurguladığım, “alanımızda kurulan bir doçentlik jürisinde, disiplinimizde herhangi bir akademik unvanı olmayan bir akademisyene yer verilmesi, yine alanımızda doktora eğitimi yapmamış bir kişinin Tıp Tarihi ve Etik doçenti sanını almak üzere başvurmuş olması” gibi bazı girişimler, Türkiye Biyoetik Derneği’nin kararlı ve ısrarlı çabalarıyla önlenmiştir. Kuşkusuz bu başarı çok memnun edici ve önemli bir başarıdır; ancak bu tür girişimlerin önünü tümüyle kestiğimiz yanılmasına kapılmayacak kadar deneyimli bir grup olarak alanımızdaki tüm gelişmeleri yakından izlemeye devam edeceğimizi de vurgulamak isteriz. Bu konuda Derneğimize ve TJOB’a iletileriyle, eylemleriyle destek veren tüm meslektaşlarımıza teşekkür ediyor; katkılarının devamını diliyoruz. Bu vesileyle birlikteliğimizden nasıl bir güç doğduğunu deneyimlemenin kıvancıyla üçüncü sayımızı takdirlerinize sunuyoruz.

Hepinize iyi okumalar dilerim.